

**Erasmi a Chokier Tractatus absolutissimus de
iurisdictione ordinarii in exemptos, deque illorum
exemptione ab ordinaria iurisdictione**

Mvltis Pontificvm Decretis, Et SS. Congregationis ... Cardinalium
Declarationibus illustratus ; omnibus in iudicio Civili & foro Ecclesiastico
versantibus perquam utilis ac necessarius ; in duos tomos ab ipso Auctore
distinctus

**Chokier, Érasme de
Coloniae Agrippinae, 1684**

7. Exemptus à jurisdictione, an eam prorogare possit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61886](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61886)

Q U A E S T I O VII.

Exemptus à jurisdictione, an eam prorogare possit?

S U M M A R I U M.

1. Magis creditur lecturis quam conciliis.
2. Exempti renunciare non possunt privilegio.
3. Quia interest superioris.
4. Prorogare non possunt.
5. Alioquin sententia nulla est.
6. Fallit si de Exemptione sui cognitum.
8. Competentia Decretum non sanat nullitatem.
9. Competentia non prodest, quando pars non potest prorogare.
10. Ampliatur ad forum pœnitentiale.
11. Ampliatur ad excommunicationem.
12. Item ad absolutionem ab excommunicatione.
15. Ampliatur ad quosvis actus.
17. Exceptio exceptionis semper opponi potest.
18. Jafon qualiter intelligendus in hac materia.
20. Per Exemptionem acquiritur omnimoda liberatio.
21. Exempti plus subiciuntur Papa, quam Clerici ordinario.
22. Exempti ab ordinario qui tamen alteri subiecti sunt, an sui ordinarii jurisdictionem prorogare possint?

Aliam in conciliis, aliam in lecturis, Doctoribus adhibendam esse fidem passim proditum est. Jafon *conf* 151. col. 3. vol. 4. Stracosa *de mercatura* tit. *de sponsionibus* §. *Quaro igitur* n. 6. Alciat. *de Prasumpt.* Reg. 1. *praf* 51. nu. 4. licet Boerius in eptē contrarium censuisse videatur *Dec.* 155. n. 2. 4. Idque quia in conciliis studio & affectione causæ veritas facile circumvenitur, cum nihil sit tam rectum, quin male narrando possit depravari, at vero in lecturis mens magis æmula est iustitiæ & veritatis, quod ideo præmissi, quia Federicus de Senis *conf* 14. studio causa, respondit Exemptum renunciare posse, seu tacite, seu expresse suæ Exemptioni, prorogando sive lese subiciendo jurisdictioni sui ordinarii, cujus opinio velut juri contraria merito à reliquis rejecta est, quod fiet manifestum conclusione & rationibus sequentibus.

Prima conclusio. Exempti privilegio suo renunciare non possunt. *cap. cum tempore ubi Abb.* n. 2. *de arbitr.* c. 1. nu. 19. *de re judic.* Francus *c. scienti* nu. 4. *de Reg. jur.* in 6. *Abb.* c. *si de terr. ann.* 5. *de privileg. late ca. licet* n. 3. cum addit. c. *significasti* n. 9. 10. 11. *de foro compet.* Alciat. *l. non plures* in *fin. c. de sacros. Eccles.* Fumus *verb.* Exemptio num. 8. *c. verb.* Privilegium nu. 9. *Ense & doct. Castrenf.* *conf.* 431. par. 1. per tot. latissime Albericus 1. nemo videtur fraudare. ff. *de Reg. jur.* & *Gaill.* lib. 1. *obs.* 40. per tot.

Ratio est, quia in Exemptione versatur favor nedum Exempti, sed etiam superioris, qui eximit, cujus interest ejusmodi Exemptionem factam rectam conservari, Ideoque

Ideoque Exemptus isti favori renunciare non potest. DD. si quis in conscribendo ubi Alciat. C. de pact. Abb. d. cap. cum tempore n. 2. ubi etiam Apost. in verb. libertatis. Felinus c. cum accessissent de const. iur. Jason d. l. si quis in conscribendo. Gaill. lib. 1. obs. 40. per tot. ubi vide ne quidem cum iuramento. arg. cap. si diligenti ubi DD. de foro comp. id enim inventum est in favorem Exemptorum, & odium ordinariorum, qui Exemptis infecti sunt. dixi supra hb. 1. quaest. 1. & proinde illi renunciari non possit. Innocen. d. cap. si diligenti. Abb. cap. significasti n. 8. eod. tit.

Secunda conclusio, consequenter exemptus jurisdictionem alterius tacite, vel expressè prorogare non potest, Abb. d. c. licet. n. 35. Bald. cons. 246. vol. 2. cons. 275. vol. 3. Alex. cons. 13. col. 4. vers. fortificare vol. 1. latè. Decis. capell. Tholos. q. 425. Celsus ad Laufr. in ca. quoniam contra §. confessiones n. 10. vers. talis confessio de probat. Gaill. d. observ. 40. n. 3. & seq. Fel. c. cum accessissent n. 28. hanc regulam limio de const. Ampliatur primò, id verum esse, etiamsi princeps seu Pontifex nihil sibi reservasset, de qua reservatione satis diximus supra vers. eod. libro q. 5. tertio, eo enim non obstante, Exempti nec expressa renunciatione, nec tacita prorogatione alienum iudicem sortiri poterunt. Fel. in repertorio vers. Exemptus potest jurisdictionem in ver. adde tum quod & si fol. 53.

Ampliatur secundò, adeo ut processus & sententia secuta contra Exemptum, nullius sit roboris & momenti. Caldens. cons. 12. de iudic. Abbas d. c. n. 19. de Re iudic. Fel. in c. significasti n. 4. vers. demum de foro compet. ubi etiam Abb. & Socin. & d. cap. cum tempore. Gaill. d. obs. 40.

Quod tamen restringendum est, nisi Exemptio fuerit allegata, qua non obstante sententia sit secuta, eo enim casu subsistet in præjudicium Exempti, sed non in præjudicium superioris cui præjudicari non potest. Fel. d. c. 1. significasti n. 4. vers. demum. & Abb. d. c. 1. n. 9. vers. secus puto, si Exemptus produxisset. Fel. & DD. c. ad audientiam de prescript. c. dilectus d. capell. Monach. Fel. in repert. verb. sententia lata contra Exemptum fol. 116. col. 3. in fin. & in c. cum accessissent n. 28. vers. hanc regulam limita de const.

Utrum vero Exemptus hoc casu possit evitare executionem sententiæ, seu eam irritare ex capite & persona superioris, sicuti in præscriptione diximus supra q. 35. l. 1. alio in loco commodius tractabitur.

Ampliatur tertio conclusione procedere, etiamsi iudex se pronunciasset competentè, nec ab ea fuisset appellatum; licet enim pro fundanda jurisdictione perutile iudicet ut iudex se declaret competentem, ex quo post tale decretum non sit amplius de incompetencia inquirendum. Innoc. & Fel. c. super literis de Rescript. latè. Vaninus de nullis. pro cess. Rubr. quib. modis sent. nulla reparentur n. 8. & diluè est supra q. 6. n. 6. maximè cum iudex aliqualem jurisdictionem habet, licet exceptio sit elidibilis, ut dixi supra loco jam allegato, adeo quod sententia revocatoria prioris sententiæ sit valida, licet de appellatione interposita, aut Apostolis non constet, cum iudex antea se decrevit competentem. Misit in repert. verb. appel. vers. appel. si est deserta vel ab initio nulla v. q. prac. n. 6. licet

licet & Decisio Rotæ videatur adversari. *Rot Decis. 12. n. 2. in fin. de appellat. in novis* tamen hoc in casu Decretum competentie nihil proderit, ut sententia vires & effectum aliquem fortiatur.

- 9 Ratio est, quia Decretum competentie nihil prodest, quando iudex talis est, in quem pars expressè consentire seu prorogare non potest. *Felinus in Rubr. de foro compet. nu. 3. vers. intellige. Abb. cap. Pastoralis nu. 14. vers. ego melius iudicio meo & nu. 15. de excepti. Imol. cap. sicutus col. 5. de rescript. vel quando iudex iurisdictionem nullam habet. Franc. cap. statutum §. in nullo nu. 5. de rescript. in 6. licet Carocius contra censuerit sing. 166.*
- 10 Ampliatur 4. juxta sententiam Abbatis & aliorum ad forum pœnitentiale, non enim confiteri possunt Diœcesano, *Abb. d. cap. significasti de foro compet. nu. 12. vers. & quod notat Hostiensis & c. ubi dicit, quod Exempti, etiam voluntarii non possunt confiteri ordinario loci.* Ratio est, quia iurisdic. pœnitentialis prorogari non potest. *Abb. c. cum contingat n. 29. vers. & advertendum de foro compet. & rep. cap. si quis contra nu. 50. vers. aut quaritur eod. in vide Francum cap. si Episcopus n. 6. de pœnit. in 6.*
- 11 Ampliatur 5. ad excommunicationem quæ lata in Exemptos, non subsistit ipso jure, etiam si excommunicatus sit in quasi possessione excommunicandi. *Abb. cap. cum dilectus nu. 3. & seqq. de Relig. dom. Bald. in Margarita ad Innocent. vers. excommunicatio lata fol. 13. cap. 1. 11. quest. 3. latè Borgasius tract. de irregular. & dispens. par. 6. Regula 8. fol. 351. Abb. cap. grave n. 3. de offic. ordin. Greg. Sayrus in Summa Theol. Morales part. 1. lib. 1. cap. 16. per tot. signanter n. 17. ubi latè.*
- 12 Ampliatur 6. ut etiam subicere se ordinario pro absolutione ab excommunicatione. *Abb. d. cap. significasti n. 11. vers. bis tamen non obstantibus, pulchrè Fumus verb. exemptio nu. 9. Fel. cap. Pastoralis §. præterea nu. 10. de offic. ordin. Abb. d. cap. grave nu. 4. Fel. in Reper. vers. Exemptus excommunicatus fol. 53. & vers. excommunicatus si est Exemptus fol. 49. Ang. §. Exemptus n. 6. Idque quamvis absolutio non esset reservata. glo. cum ex eo ubi DD. de sent. excom. atque ita censet Fel. Fumus & alii. Fel. d. n. 10. & Fumus d. nu. 9. contra Laudens. qui censet, l. absolutio non sit reservata, quod Episcopus absolvere poterit. in Clem. 1. §. sui de Rel. dom. & Clem. 1. de consang. & affinit. & Savab. Clem. 1. §. prædictis n. 5. de relig. domib. qui indistinctè censet, absolvi posse, quod tamen restringendum est, nisi potestas absolvendi ei à Pontifice delegaretur, seu auctoritate sibi seu delegatur quod exemptos contingit, non censetur iurisdic. ejus ordinaria ex-*
- 13 citari, tantum ut munus sibi commissum auctoritate Apostolica exequatur. *Abbas d. significasti nu. 12. sub finem. vers. Rigor tamen de foro compet. Quæ de re suo loquar capite, cum inquiram, utrum commissa ordinario Exemptorum causa, iurisdic. contineatur excitata, an verò delegata, infra quest. 14.*
- 14 Ampliatur septimò, ad quoscumque alios actus tam judiciales quàm extrajudiciales,

ciales. Ratio quia per Exemptionem efficitur quis non subditus & velut quasi extraneus. *Abb. d. cap. significasti nu. 11. verb. his tamen non obstantibus.*

Quemadmodum enim se habet vasallus respectu ordinarii seu alterius Domini, Clericus respectu iudicis Laici vel alterius non sui, Episcopi subditi Suffraganeo, respectu Archiepiscopi. Ita etiam per Analogiam & longe magis Exempti respectu ordinarii: hi enim ad instar illorum jurisdictionem non suam prorogare non possunt, praeterquam in casibus à jure nominatim expressis. *Abbas d. cap. significasti n. 12. de foro compet. Felin. Butr. quos allegavi supra lib. 1. quest. 45.* Non sine ratione adiecti, praeterquam in casibus expressis, sunt enim casus quamplurimi, quibus ordinaria jurisdictione viget in Exemptos, quos in proprium caput refervabo. *Infra cap. 45.*

Ampliatur octavo, ut proinde exceptio declinatoria Exemptionis non modo ante & post litem contestatam, sed etiam semper & quaecumque opponi possit. *Guid. quest. 275. nu. 2. vide infra quest. 10. per tot.*

Tertia conclusio, quo fit ut sententia Jalonis, quam refert Navarrus, reddatur dubia, quod licet Exemptus submittere se nequeat extraneo superiori, quod tamen ordinario suo sese poterit submittere, quia res (inquit) de facili redit ad suam naturam, hocque pacto fit reditio ad jus commune, quod est favorabile. *Jalon si unus §. pactus ne pereret n. 9. ff. de pact. Navarrus conf. 13. n. 4. de privilegiis ubi idem probat. Felin. repet. verb. Exemptus ab ordinario fol. 67. Et in ca. cum accessissent n. 6. vers. ad idem quod not. de constitut. Idque probat argumento & ratione ducta à Clerico, qui licet non possit consentire in alium iudicem sine consensu Episcopi, cap. significasti ubi *Abb. & DD. de foro compet. tamen Clericus, qui jure aliquo speciali est subiectus Praelato alicui inferiori, poterit sine licentia istius Praelati inferioris consentire in proprium suum Episcopum, ex quo reditur hoc modo ad jus commune. Jas. d. §. pactus nu. 9. Et Fel. Repet. d. verb. Clericus qui est subditus fol. 20. col. 1. d. cap. cum accessissent n. 6. vers. ad idem quod notat de constitut. Feder. de Sena conf. 14. laud. Apost. ad Abbas. cap. veniens n. 22. in verb. pactum de praescript. Haec inquam opinio Felini videtur dubia. Cum enim per Exemptionem acquiritur omnimoda liberatio à jurisdictione ordinarii, cum effectu specialis reservationis, uti superius notatum est. *eod. lib. quest. 5. nu. 9. 10. 11. 12. Et seq.* fit ut Exempti prorogatione tacita vel expressa redire non possunt in potestatem ordinarii, nisi accedat licentia Papae ex mentis, cujus interest Exemptionem conservari. *ex tex. d. cum tempore ubi DD. Et probatum est supra concl. 1. vers. Ratio.* Nec urget ratio à simili, quae obicitur à Clerico ad Exemptum, violatur enim istud argumentum hoc pacto: Exemptus consentire non potest in iudicem alienum sine licentia Papae superioris, Episcopus est iudex alienus Exempti, ergo Exemptus non poterit in eum consentire sine licentia Papae qui est Diocesanus Exemptorum. *Abbas d. c. significasti n. 11. vers. his tamen non obstantibus per tot.***

Adhuc Exempti longè majore vinculo subiiiciuntur Papae, quam Clerici suo Episcopo

scopo, ut proinde argumentum illud Felini, Federici & sequacium de Clericis ad Exemptos à majoritate rationis non subsistat. *Abb. d. n. 11. & 12. Praes. in loco à majori & minori v. d. quest. 5. num. 10. & seq.* Postremò opinionem hanc valde solerter refellit Panormitanus & adversantia argumenta elevat, suamque & rationibus & auctoritatibus stabilit & confirmat. *l. cap. significasti. n. 10. 11. 12.*

Conclusio quarta, opinio Abbatis certa est, in Exemptis Papæ immediatè subjectis quorum ipse sibi jurisdictionem reservavit auctoritatibus tam ibidem allegatis, quam supra quaestione quinta. *vers. tertio jurisdictio in Exemptis est per principem num. 12.*

22. At verò in Exemptis ab ordinario, qui tamen subjecti alicui alteri Praelato superiori, dicendum est, eos posse jurisd. et onem sui ordinari prorogare, tum quod hoc pacto fiat reditio ad jus commune quod est favorabile. *Felin. Repert. verb. Exemptus ab ordinario vers. secus & verb. Exemptus ab ordinario. vers. adde quod de alio Exempto fol. 53. verb. Clericus qui est subditus fol. 20. & in cap. P. & G. n. 13. de offic. deleg.*
23. Tum quod ejusmodi Exempti ab ordinario, & subjecti alteri cuidam Praelato superiori, non habeantur pro reservatis sanctæ Sedi, de quibus præcipuè tractamus hoc opere *v. supra d. quest. 5. numer. 9. 10. 11. 12. 13. & seq.* Tum quod longè interfit an Exempti immediatè aut immediatè subjecti sint sanctæ Sedi. Tum quod Jason & Navarrus intelligendus sit de Exemptis ab ordinario, qui subjecti sunt cuidam Praelato superiori, quales posse jurisdictionem ordinarii prorogare concedimus, & hoc pacto antinomias & contrariantes auctoritates conciliari posse opinamur. Tum quod immediatè exempti sunt, reservati S. Sedi, cum clausula irritante & aliis clausulis prægnantibus, cujusmodi non possunt tacite vel expressè prorogare. *dixi supra eod. lib. quest. 5. num. 12. 13. & seqq.*

QVÆSTIO VIII.

Remissio Exempti ad suum judicem cujus fiat expensis?

SVMMARIVM.

1. Patri, Abbati Episcopo, Domino competit nullis vendicatio.
2. Inde orta vendicatio seu repetitio exempti.
3. Leodii praxi id receptum.
4. Remissio fit expensis Exempti.
5. Ad expensas tenetur, qui a sum postulat.
6. Clericus remittitur ad suum forum suo sumptu.
7. Restringendum in Exemptione non notoria.

2. Ordin.